

Nr. 252 | juni 2008

Ladt i stikken med psykisk arbejdsskade

Arbejdsskadesystemet kan ikke hjælpe dem, der får arbejdsrelaterede psykiske skader

Hurtig indsats frem for langtidssygemeldinger >

Antallet af arbejdsrelaterede psykiske skader er vokset voldsomt de seneste år. Et hurtigt behandlingstilbud, fx i form af psykisk førstehjælp, er afgørende for de ramte. Den kan forhindre langtidssygemeldinger, og at de syge til sidst ender på førtidspension.

Brug for nyt behandlingssystem >

Det eksisterende arbejdsskadesystem, der varetages af Arbejdsskadestyrelsen, kan ikke hjælpe de syge, fordi det drejer sig om økonomisk kompensation, og ikke behandling. Langvarig kamp for at få anerkendt en psykisk arbejdsskade risikerer tværtimod at gøre ondt værre.

Dette nyhedsbrev rapporterer fra høring om psykiske arbejdsskader, som Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg afholdt i samarbejde med Teknologirådet den 23. april 2008.

Det eksisterende arbejdsskadesystem er utilstrækkeligt, når det gælder om at hjælpe det stærkt stigende antal mennesker, der går psykisk ned på deres arbejdsplads og derfor må sygemeldes.

Alt for mange glider ud af arbejdsmarkedet, fordi der ikke findes et system, der leverer hurtig behandling.

Så hvis politikerne for alvor vil gøre noget for at afhjælpe de negative konsekvenser af den voksende stress-byrde i samfundet må de tænke i nye baner. Nærlig i et offentligt finansieret behandlingssystem, der sætter ind lige så snart mennesker går ned med en psykisk sygdom.

Sådan lød det fra både arbejdstager- og arbejdsgiver side på en høring om psykiske arbejdsskader på Christiansborg.

Arbejdsskadesystemet i sin eksisterende form kan ikke give ordentlig hjælp til dem, som går psykisk ned på arbejdet. Systemet drejer sig nemlig om økonomisk kompensation - ikke om behandling. Og selve sagsbehandling tager tid - mindst seks måneder - ofte et år.

Ventetiden er med til at passivisere. For den der er ramt, kommer det til at dreje sig om anerkendelse af sygdommen og om erstatning, i stedet for om at blive rask og komme videre. Og det er skadeligt. For det får nemt den psykiske skade til at bide sig fast.

Det, de syge har brug for, er psykisk førstehjælp, helst med tilbud om at komme til psykolog, så hurtigt som muligt, efter at den psykiske krise er sat ind. Psykologen kan give den ramte en accept af, at det psykiske sammenbrud er en rigtig sygdom og dermed hjælp til at komme videre.

En sådan førstehjælp kan forhindre at den ramte kommer ind i en negativ spiral, der forværrer sygdommen, som det ofte sker i dag.

Erfaringerne viser, at når folk har gået syge i mere end to måneder, sætter stærke psykologiske mekanismer ind, som gør det sværere at vende tilbage til arbejdet. Og det er kostbart for samfundet.

Nogle virksomheder tilbyder allerede psykologisk førstehjælp til deres ansatte på privat ba-

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

sis. Men hvis det skal udstrækkes til hele arbejdsmarkedet, så er det offentlige nødt til at træde til.

MR: Skadelig ventetid

Et forløb for en person som får en arbejdsrelateret psykisk skade kunne se ud som beskrevet i det følgende.

Nogle falder om på gulvet og græder og græder. For andre kommer det langsomt, med søvnproblemer, angst, svimmelhed, mangel på energi, synsforstyrrelser, svigtende hukommelse eller aggressivitet.

Voldsom vækst i psykiske skader

Ifølge Arbejdsskadestyrelsen er der en kraftig vækst i de arbejdsrelaterede psykiske sygdomme. Mens der i 2001 blev anmeldt 1052 arbejdsrelaterede psykiske sygdomme, var tallet i 2007 oppe på 3438, hvor af kun 148 blev anerkendt – svarende til 4,3 pct.

Det betyder også at over 3000 mennesker på et år bliver langvarigt sygemeldte med psykiske sygdomme, som de selv mener skyldes deres arbejde – men uden at få medhold. Mange af dem ender med at forlade arbejdsmarkedet permanent.

I 2007 var der desuden 882 sager om "psykiske arbejdsulykker" – typisk som følge af chok – af dem blev 63 pct. anerkendt. Mens 37 pct. altså ikke blev det, svarende til over 326.

Flest psykiske skader i det offentlige

De offentlige har en kedelig rekord, når det gælder psykiske arbejdsskader. Langt de fleste anmeldelser kommer fra offentlige arbejdspladser. Men det har en logisk forklaring. De fleste skader stammer fra "arbejde med mennesker" – det vil sige arbejde, hvor den ansatte bruger sig selv og sin personlighed som arbejdsredskab. Det giver en ekstra risiko for psykisk belastning, og dermed også flere skader.

Psykiske skader på arbejdet kan vise sig på mangfoldige måder. Men fælles for dem er, at der på de fleste arbejdspladser, ikke bliver taget hånd om dem. Og her kan Arbejdsskadesystemet ufrivilligt komme til at spille en negativ rolle for den der er blevet syg og må sygemelde sig.

Oftentimes sker det, at den der er gået ned med for eksempel stress, bruger en forfærdelig masse kræfter og psykiske ressourcer på at få sin sygdom anerkendt som en arbejdsskade - mens det,

populært sagt, havde været mere hensigtsmæssigt at bruge energien på at blive rask.

For faktisk er det sådan, at de fleste kan komme sig igen oven på en psykisk sygdom. Og de fleste kan begynde at arbejde igen, hvis de får hjælp. Jo hurtigere det sker, jo bedre. Alligevel ender tusindvis med langtidssygemeldinger efterfulgt af førtidspension.

Et sagsforløb, der ender i Arbejdsskadestyrelsen, kan se sådan ud:

Først en sygemelding, når symptomerne gør det umuligt at arbejde.

Inden for en uge eller to en konsultation hos den praktiserende læge med henblik på at få en lægeerklæring. Lægen vil typisk anbefale at "tage den lidt med ro" og eventuelt ordinere nervemedicin til at tage toppen af symptomerne.

Efter en-to måneder med sygemeldinger, begynder overvejelserne om, hvorvidt sygdommen har med arbejdet at gøre. Er der tale om en erhvervs sygdom, har lægen pligt til at indberette det.

Lægen skriver en henvisning til en arbejdsmedicinske klinik. Ventetiden er nemt et par måneder. Men klinikken behandler ikke. Dens opgave er udredning. Den skadede udfylder et stort spørgeskema, og i en samtale på en time eller to spørger arbejdsmedicineren ind til årsagerne. Undertiden skal der ekstra speciallægeundersøgelser til.

Nu er der gået mindst tre-fire måneder – stadig uden relevant specialist behandling – for eksempel i form af en psykolog.

Hvis det skønnes, at der kan være tale om en psykisk arbejdsskade, kan den anmeldes til Arbejdsskadestyrelsen. Når afgørelsen falder vil der være gået mindst et halvt år fra første sygemelding. I de fleste tilfælde har den syge ikke fået specialist-behandling, med mindre vedkommende selv har betalt.

Sandsynligvis kommer der ikke noget ud af anmeldelsen, så heller ikke efterfølgende bliver der tilbudt behandling.

MR: Brug for hurtig psykologbistand

Tilbud om hurtig psykologbistand i forbindelse med psykiske sammenbrud bør være en del af tilbuddet i det offentlige sundhedssystem, hvis man fra politisk side ønsker at gøre noget ved, at et stigende antal mennesker forlader arbejdsmarkedet med psykisk relaterede sygdomme.

Som det er i dag kan man kun blive henvist til offentlig psykolog under særligt alvorlige omstændigheder, for eksempel i forbindelse med selvmordsforsøg eller dødelig sygdom.

Pengene vil dog være fornuftigt givet ud. Væksten i de psykiske lidelser er nemlig ved at vokse sig til et alvorligt samfundsproblem.

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

Ifølge overlæge Bo Netterstrøm fra Arbejdsmedicinske Klinik i Hillerød er der i løbet af et år op til 200.000-240.000 mennesker, der vil udvikle en depression på grund af forhold der på den ene

eller anden måde har sammenhæng med arbejds- livet. Det betyder dog ikke, at man vil være i stand til at bevise en årsagssammenhæng i de konkrete tilfælde, sagde overlægen.

De hårdest ramte ender med langtidssygemeldinger. På høringsen henviste flere talere til,

Arbejdsskadesystemet

Arbejdsskadestyrelsen skal sikre erstatning til ansatte, der har været udsat for en arbejds- skade – fysisk eller psykisk.

Der skelnes mellem arbejdsulykker og erhvervs sygdomme. Ulykker er lettest at få anerkendt. Der er tale om pludselige skader, der udspringer af en konkret hændelse. F.eks. en hånd i en maskine eller et traumatiserende røveri i en bank.

Erhvervs sygdomme er skader, der opstår over længere tid – og her er det sværere at finde ud af, om der er sammenhæng mellem arbejdet og sygdommen.

Det gælder ikke mindst de psykiske sygdomme, hvor det kan være uhyre vanskeligt at afgøre, om lidelsen har rod i arbejdslivet eller privatlivet. Men det skal afgøres.

Arbejdsskadesystemet er betalt af arbejdsgiverne gennem en lovpligtig forsikringsordning. Derfor bygger systemet på, at der udelukkende skal betales erstatning for arbejdsrelaterede skader. I tilfælde af "blandingsårsag" - altså hvis både forhold på arbejdet og i privatlivet spiller ind - kan der udbetales erstatning, hvis det skønnes, at mere end halvdelen af skaden stammer fra pres på arbejdet.

Vanskelige sager afgøres af det såkaldte "Erhvervs sygdomsudvalg", der også afgør om sygdomme skal sættes på listen over erhvervs sygdomme. Kun en enkelt psykisk sygdom PTSD (Posttraumatisk Belastningssyndrom) er hidtil kommet på listen.

at beskæftigelsesminister Claus Hjorth Frederiksen for nylig har peget på, at der er tre gange så mange sygemeldte som arbejdsløse, og at de sygemeldte dermed udgør en vigtig arbejdskraftreserve. Det gælder ikke mindst gruppen med psykiske lidelser.

MR: Løsningsforslag

Undervejs i høringsen kom der også enkelte konkrete bud på, hvordan et nyt offentligt behandlingssystem for psykiske skader kan bygges op.

Både FOA og FTF foreslog, at man kan udbygge de arbejdsmedicinske klinikker med en eller anden form for psykologisk beredskab til hurtig at tage hånd om de skadelidte og tilbyde dem mulighed for behandling.

Den model ville også styrke muligheden for at føre en bedre statistik over området - for at blive klogere på, hvad det er der gør, at flere og flere går ned med psykiske lidelser. Om det virkeligt er arbejdet, og om der i den forbindelse kan peges på særlige risikomomenter.

Manglende statistik er en af svaghederne ved det nuværende system.

En anden mulighed ville være at indføre en eller anden form for anonym "hotline", som flere virksomheder allerede betjener sig af på privat basis. Falck Healthcare tilbyder blandt andet en sådan ordning. Det vil sige ordninger hvor medarbejderne kan ringe anonymt og få hjælp. Arbejdspladsen betaler, men uden at få at vide, hvem der har fået hjælp – og også hvis der er tale om psykiske kriser, som ikke har direkte relation til arbejdspladsen.

Nogle virksomheder vælger at abonnere på en sådan ordning. Men der kom ingen bud på, hvem der i givet fald skal betale for en sådan ordning, hvis den udstrækkes til alle arbejdspladser.

En konsulent fra FOA foreslog dog, at virksomheder med høj frekvens af psykiske skader skulle kunne tvinges til at tegne en forsikring.

Fra Rådet til tinget udgives af Teknologirådets sekretariat. Redaktør Ida Leisner. Dette nyhedsbrev er skrevet af freelance journalist Thomas Klenow With.

De sidste fem numre af Fra rådet til tinget:

- Nr. 251: *Faldgruber for bedre patientsikkerhed*
- Nr. 250: *Danskerne skal ændre trafikadfærd*
- Nr. 249: *Patenter for innovation og velfærd*
- Nr. 248: *Danmarks nye beredskab under lup*
- Nr. 247: *Nej til Big Brother mod terror*

Fra rådet til tinget stilles alene til rådighed for visning/læsning. Det er ikke tilladt at kopiere, hverken på papir, elektronisk eller i digital form. Der må dog tages kopi til egen personlig brug, jf. Ophavsretslovens § 12. Der må kun citeres med kildeangivelse og kun linkes til visninger på måder, der fører hen til Teknologirådets hjemmeside. Yderligere rettigheder til materialet kan aftales ved henvendelse til redaktør Ida Leisner.

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311